

Structural Equation Modeling of the Relationship between Conversational and Conformity Family Communication Patterns and Loneliness with the Mediating Role of Psychological Distress among Students with Emotional Breakdown Experience

Azarian M¹, *Asadi Majreh S², Mousavi M³

Author Address

1. PhD Student in Psychology, Department of Psychology, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran;

2. Assistant Professor, Department of Psychology, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran;

3. Assistant Professor, Department of Nursing and Midwifery, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran.

*Corresponding Author E-mail: asadjm@iaurasht.ac.ir

Received: 2023 November 27; Accepted: 2024 January 13

Abstract

Background & Objectives: University admission is a very sensitive stage with new communication experiences with the opposite sex. Love trauma syndrome is a set of severe signs and symptoms that appear after the breakup of a romantic relationship and disrupt a person's performance in many social, academic, and professional fields. Studies have shown that strong family relationships protect young people from experiencing a wide range of adversities and mental health problems; the family relationship is an essential variable in increasing or decreasing feelings of loneliness in young people. It also seems that the relationship between family communication patterns and loneliness sometimes occurs due to the mediating effect of another variable, such as psychological distress. The present study used structural equation modeling for the relationship between conversational and conformity family communication patterns and loneliness with the mediating role of psychological distress among university students with emotional breakdown experiences.

Methods: The method of this research was descriptive correlational based on structural equation modeling. The research population included all the female students of Islamic Azad University, Rasht Branch, Rasht City, Iran, in the 2021–2022 academic year. A total of 314 qualified volunteers of this population were included in the study by the purposive sampling method according to the inclusion and exclusion criteria. The inclusion criteria included participants' satisfaction, experience of emotional failure (a score greater than 20 from the Rosse love trauma syndrome questionnaire), age range between 18 and 35 years, and at least three months passed since the end of the relationship. The exclusion criteria included failure to complete the questionnaire and acute physical and mental disorders such as psychosis, bipolar disorder, or borderline personality disorder (self-report). The instruments used in this research were the Love Trauma Syndrome Questionnaire (Rosse, 2001), Loneliness Questionnaire (Asher et al., 1984), Family Communication Patterns Questionnaire (Koerner & Fitzpatrick, 2002), and Psychological Distress Scale (Kessler et al., 2002). The Pearson correlation coefficient and structural equation method were performed in SPSS version 26 and AMOS version 24 at a significance level of 0.05 to analyze the data.

Results: In the fitted model, the direct effects of the conversational family communication pattern on emotional loneliness ($\beta=-0.22, p<0.001$) and on social loneliness ($\beta=-0.16, p<0.001$) were negative and significant. Also, the direct effects of the conformity family communication pattern on emotional loneliness ($\beta=0.53, p<0.001$) and social loneliness ($\beta=0.48, p<0.001$) were positive and significant. The direct effects of psychological distress on emotional loneliness ($\beta=0.41, p<0.001$) and social loneliness ($\beta=0.39, p<0.001$) were positive and significant. In addition, the direct effect of the conversational family communication pattern on psychological distress ($\beta=-0.18, p<0.001$) was negative and significant, and the direct impact of the conformity family communication pattern on psychological distress ($\beta=0.89, p<0.001$) was positive and significant. Also, the indirect effects of psychological distress in the relationship between conversational family communication patterns and two variables of emotional loneliness ($\beta=-0.07, p<0.001$) and social loneliness ($\beta=-0.07, p<0.001$) were negative and significant. Also, the indirect effects of psychological distress in the relationship between the conformity family communication pattern and two variables of emotional loneliness ($\beta=0.29, p<0.001$) and social loneliness ($\beta=0.15, p<0.001$) were positive and significant. According to the goodness of fit indices, the collected data showed that the model has a good fit (RMSEA=0.07, $\chi^2/df=2.89$, CFI=0.98, GFI=0.98, NFI=0.98, IFI=0.98, AGFI=0.93, TLI=0.97).

Conclusions: According to the results, the mediating role of psychological distress in the relationship between conversational and conformity family communication patterns with loneliness in students with emotional breakdown experiences is confirmed. Therefore, the results of this study may be promising to improve the conditions of students who experience emotional breakdown so that effective steps can be taken to reduce and prevent the anomalies and injuries of the future generation of society.

Keywords: Conversational and conformity family communication patterns, Loneliness, Psychological distress, Students, Emotional breakdown.

مدل‌سازی معادلات ساختاری رابطه بین الگوهای ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود و هم‌نوایی با احساس تنهایی به‌همراه نقش میانجی پریشانی روان‌شناختی در دانشجویان با تجربه شکست عاطفی

مژده آذریان^۱، *سامره اسدی مجره^۲، مریم موسوی^۳

نویسندگان

۱. دانشجوی دکتری روان‌شناسی عمومی، گروه روان‌شناسی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران؛

۲. استادیار، گروه روان‌شناسی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران؛

۳. استادیار، گروه پرستاری و مامایی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران.

*رابطانامه نویسنده مسئول: s.asadi@iaurasht.ac.ir - asadimajreh_psy@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲ آذر ۱۴؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲ دی ۲۳

چکیده

زمینه و هدف: دانشگاه برای جوانان همراه با تجربه‌های جدید ارتباط با جنس مکمل است. همچنین شکست عاطفی به‌عنوان تجربه‌ای اجتناب‌ناپذیر و آسیب‌زا، موجب ناراحتی روانی و عاطفی و جسمی در فرد می‌شود. پژوهش حاضر باهدف مدل‌سازی معادلات ساختاری رابطه بین الگوهای ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود و هم‌نوایی با احساس تنهایی به‌همراه نقش میانجی پریشانی روان‌شناختی در دانشجویان با تجربه شکست عاطفی انجام شد.

روش بررسی: روش تحقیق از نوع توصیفی همبستگی با تکیه بر مدل‌سازی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری را تمامی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ تشکیل دادند. نمونه پژوهش ۳۱۴ نفر از جامعه مذکور بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. ابزارهای استفاده‌شده در پژوهش، پرسش‌نامه نشانگان ضربه عشق (راس، ۲۰۰۱)، پرسش‌نامه احساس تنهایی (آشر و همکاران، ۱۹۸۴)، پرسش‌نامه الگوهای ارتباطی خانواده (کوثرنر و فیتزپاتریک، ۲۰۰۲) و مقیاس پریشانی روان‌شناختی (کسلر و همکاران، ۲۰۰۲) بود. تحلیل داده‌ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و روش معادلات ساختاری در نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۶ و AMOS نسخه ۲۴ صورت گرفت. سطح معناداری آزمون‌ها، آلفای ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد، مسیر غیرمستقیم پریشانی روان‌شناختی در ارتباط بین الگوی ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود با احساس تنهایی عاطفی ($\beta = -0.07, p < 0.001$) و احساس تنهایی اجتماعی ($\beta = -0.07, p < 0.001$)، منفی و معنادار و مسیر غیرمستقیم پریشانی روان‌شناختی در ارتباط بین الگوی ارتباط خانوادگی هم‌نوایی با احساس تنهایی عاطفی ($\beta = 0.29, p < 0.001$) و احساس تنهایی اجتماعی ($\beta = 0.15, p < 0.001$)، مثبت و معنادار بود. براساس شاخص‌های نکویی برازش، مدل از برازش مطلوبی برخوردار بود ($IFI = 0.98, TLI = 0.97, AGFI = 0.93, NFI = 0.98, CFI = 0.98, GFI = 0.98, RMSEA = 0.07, X^2/df = 2/89$).

نتیجه‌گیری: طبق نتایج، در ارتباط بین الگوهای ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود و هم‌نوایی با احساس تنهایی در دانشجویان با تجربه شکست عاطفی، نقش میانجی پریشانی روان‌شناختی تأیید می‌شود.

کلیدواژه‌ها: الگوهای ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود و هم‌نوایی، احساس تنهایی، پریشانی روان‌شناختی، دانشجویان، شکست عاطفی.

ورود به دانشگاه مقطع بسیار حساسی در زندگی به شمار می‌رود که اغلب با تغییرات زیادی در سبک زندگی^۱ فرد و روابط اجتماعی وی همراه است (۱). روابط عاشقانه به‌ویژه در دوران جوانی، از جنبه‌های مهم هویت، موقعیت اجتماعی، صمیمیت و امنیت عاطفی است. همچنین از وظایف مهم بزرگسالی، انتخاب همسر و برقراری رابطه خوشایند و پایدار با جنس مخالف است؛ به‌طوری‌که پایان‌دادن به چنین رابطه‌ای اتفاق ناخوشایندی است که هر فردی امکان دارد در زندگی خود تجربه کند (۲). شکست عاطفی^۲ به وضعیتی اطلاق می‌شود که پس از جدایی یا شکست روابط عاشقانه رخ می‌دهد و شامل مجموعه‌ای از علائم و نشانه‌های شدید است. شکست عاطفی باعث واکنش‌های ناسازگارانه^۳ و نیز اختلال در عملکردهای اجتماعی، شغلی، آموزشی و حیطه‌های دیگر زندگی شخص می‌شود (۳). مطالعات نشان داد، تنهایی پس از تجربه شکست عاطفی افزایش می‌یابد؛ زیرا فرضیات و انتظارات مطلوب فرد از رابطه و پیش‌فرض‌های امنیت او در رابطه را نقض می‌کند (۱،۲،۴)؛ بنابراین احساس تنهایی^۴ از ویژگی‌های انسان است و افراد به‌واسطه این ویژگی‌های اصلی می‌توانند احساس ارزشمند تنهایی کنند؛ اما گاهی این احساس در شرایط اجتماعی خاص ایجاد می‌شود (۴) که مدنظر محققان پژوهش حاضر، نوع دردناک و آزاردهنده و ناخواسته آن بود؛ در واقع، احساس تنهایی زمانی به‌وجود می‌آید که بین روابط مدنظر فرد با سطحی از تماس اجتماعی برقرار شده در واقعیت، فاصله وجود داشته باشد (۵). نوتاگ و همکاران گزارش کردند، اکثر دانشجویان به‌نوعی از احساس تنهایی رنج می‌برند و تنهایی معمولاً دانشجویان را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد (۶). این مسئله به‌خصوص در دانشجویانی که دچار شکست عاطفی می‌شوند، با شدت و حدت بیشتری خود را نشان می‌دهد (۱،۵).

روابط قوی خانوادگی از جوانان در برابر تجربه طیف گسترده‌ای از ناملایمات و مشکلات سلامت روانی^۵ محافظت می‌کند و ارتباطات خانوادگی، متغیری مهم در افزایش یا کاهش احساس تنهایی در جوانان است (۷،۸). روابط بین اعضای خانواده به‌عنوان الگوهای ارتباطی خانواده^۶ شناخته می‌شود. کوثرنر و فیتزپاتریک دو الگو یا جهت‌گیری ارتباطی خانواده شامل جهت‌گیری گفت‌و شنود^۷ و جهت‌گیری هم‌نوایی^۸ ارائه دادند. این الگوها عمدتاً از طرف پدر و مادر اعمال می‌شود و به سبک ارتباطی والدین با فرزندان اشاره دارد (۹). در جهت‌گیری مکالمه یا گفت‌و شنود، خانواده‌ها جوی ایجاد می‌کنند که در آن همه اعضای خانواده به مشارکت آزادانه در تعامل درباره طیف وسیعی از موضوعات، از افکار و احساسات خصوصی خود تا تصمیم‌گیری‌های خانواده، تشویق می‌شوند (۱۰). در جهت‌گیری هم‌نوایی، فردیت جایی ندارد و بر هم‌راستابودن نظرات و نبود تعارض^۹ (با قدرت بیشتر عمدتاً پدر یا مادر)، اطاعت از والدین و هماهنگی با

ارزش‌ها و باورها تأکید می‌شود (۱۰). در پژوهش‌ها مشخص شد، الگوهای ارتباطی گفت‌و شنود و هم‌نوایی هر دو با احساس تنهایی رابطه دارند و دانشجویانی که با والدین خود الگوی ارتباطی گفت‌و شنود را استفاده می‌کنند، رابطه با والدین را رضایت‌بخش‌تر و صمیمی‌تر و حمایتی‌تر می‌دانند و احساس تنهایی کمتری را گزارش می‌دهند (۷). ازسویی ممکن است رابطه بین الگوهای ارتباطی خانواده با احساس تنهایی به‌دلیل تأثیر واسطه‌ای متغیر دیگری چون پریشانی روان‌شناختی^{۱۰} رخ دهد. پریشانی روان‌شناختی به ناراحتی خاص و وضعیت هیجانی اشاره دارد که افراد ممکن است به‌صورت موقت یا دائم در واکنش به فشارها و مشکلات زندگی از خود نشان دهند (۱۱). شکست عاطفی می‌تواند با به‌خطر انداختن امنیت هیجانی موجب ایجاد پریشانی روان‌شناختی شود. زمانی‌که فرد در روابط خود دچار مشکلاتی می‌شود، پریشانی و آشفتگی روان‌شناختی را تجربه می‌کند؛ بنابراین، فروپاشی رابطه می‌تواند عامل ایجاد پریشانی روان‌شناختی باشد (۲). مطالعات کاملاً مشابه از این مدل و رابطه غیرمستقیم پشتیبانی نمی‌کنند؛ اما روابط مستقیم و دوسویه متغیر پریشانی روان‌شناختی، ازسویی با الگوهای ارتباطی خانواده و ازسویی با احساس تنهایی در مطالعات گسترده، پشتوانه مدل ارائه‌شده مطالعه حاضر را محکم می‌سازد. در این راستا پژوهش‌ها مشخص کرد، تحمل پریشانی اثر مستقیمی بر احساس تنهایی دارد (۱۴-۱۱)؛ ازسویی پریشانی روان‌شناختی توسط عواملی تحت‌تأثیر قرار می‌گیرد. لدبرتر (۱۵) و جشن‌پور و مرادی (۱۶) و امین‌الرعایا و همکاران (۱۷) در مطالعاتشان دریافتند، الگوهای ارتباطی خانواده پیش‌بینی‌کننده قوی برای پریشانی روان‌شناختی به‌شمار می‌رود و الگوی ارتباطی هم‌نوایی با بیشترین میزان از پریشانی روان‌شناختی همراه است. چنان‌که ملاحظه می‌شود، رابطه بین متغیرهای پژوهش از بنیان نظری و بنیان تجربی خوبی برخوردار است؛ اما تاکنون مطالعه‌ای جامع در قالب مدل درباره متغیرهای پژوهش حاضر روی افراد با تجربه شکست عاطفی انجام نشده است؛ درحالی‌که تجربه شکست عاطفی در جوانان شایع است و مراجعه افراد با شکست عاطفی به مراکز مشاوره درباره این مسئله، اهمیت و ضرورت بررسی موضوع را مشخص می‌کند. باتوجه به اینکه پدیده مذکور به افت عملکرد تحصیلی و شغلی و در نهایت خسران جامعه منتهی می‌شود، نیازمند توجه ویژه است. علاوه‌براین در نظر گرفتن نقش میانجی پریشانی روان‌شناختی که یکی از حوزه‌های مهم تحقیقاتی حوزه دانشجویان است، در تعامل با متغیرهای پیش‌آیند^{۱۱} و پس‌آیند^{۱۲} در قالب یک مدل می‌تواند به آگاهی‌بخشی در حوزه مهم شکست عاطفی و مدیریت آن در دانشجویان کمک کند. باتوجه به مطالب بیان‌شده، پژوهش حاضر باهدف مدل‌سازی معادلات ساختاری رابطه بین الگوهای ارتباط خانوادگی گفت‌و شنود و هم‌نوایی با احساس تنهایی به‌همراه نقش میانجی پریشانی روان‌شناختی در دانشجویان با تجربه شکست عاطفی

7. Conversation-orientation

8. Conformity-orientation

9. Non-conflict

10. Psychological distress

11. Antecedents

12. Squels

1. Life style

2. Emotional breakdown

3. Maladaptive reactions

4. Loneliness

5. Mental health

6. Family communication patterns

انجام شد.

۲ روش بررسی

روش تحقیق حاضر از نوع توصیفی همبستگی با تکیه بر مدل‌سازی معادلات ساختاری بود. در این پژوهش، الگوهای ارتباطی خانواده به‌مثابه متغیر برون‌زا و احساس تنهایی به‌عنوان متغیر درون‌زا و پریشانی روان‌شناختی به‌منزله متغیر میانجی در نظر گرفته شد. جامعه آماری پژوهش را تمامی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ تشکیل دادند. نمونه پژوهش ۳۱۴ نفر از جامعه مذکور بودند که به‌روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. به‌منظور تعیین حجم نمونه، روش کلاین به‌کار رفت (۱۸). براساس نظر کلاین، اگر از مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شود، حدود بیست نمونه برای هر متغیر آشکار لازم است. همچنین حداقل حجم نمونه دوپست نفر قابل دفاع است (۱۸). با توجه به متغیرهای موجود در مدل مفهومی شکل ۱، پنج متغیر آشکار وجود داشت؛ بنابراین در پژوهش حاضر به حداقل صد نفر و برای قابل دفاع بودن آن از نظر کلاین، به دوپست نفر نیاز بود؛ اما با توجه به ریزش و احتمال تکمیل‌نشدن پرسش‌نامه‌ها توسط شرکت‌کنندگان، ۳۴۰ پرسش‌نامه توزیع شد. پس از جمع‌آوری و بررسی، پرسش‌نامه‌های مربوط به ۲۶ شرکت‌کننده به‌دلیل تکمیل‌نشدن از پژوهش حذف شد و در نهایت تجزیه و تحلیل ۳۱۴ پرسش‌نامه صورت گرفت.

روند اجرای پژوهش به این شکل بود که پس از تصویب پروپوزال رساله و دریافت کد اخلاق به‌شماره IR.IAU.RASHT.REC.1401.028، اخذ مجوزهای لازم برای انجام پژوهش صورت گرفت. سپس با مراجعه حضوری به دانشگاه، توضیحات مقدماتی درخصوص هدف پژوهش و جلب مشارکت آزمودنی‌ها ارائه شد. بعد از اطمینان‌بخشی به شرکت‌کنندگان مبنی بر محرمانه‌ماندن اطلاعات و بی‌نام‌بودن پرسش‌نامه‌ها و تأثیرنداشتن در پرونده تحصیلی آن‌ها، در مرحله اول پرسش‌نامه نشانگان ضربه عشق^۱ (۳) در اختیار دانشجویان داوطلب قرار گرفت. افراد واجد معیارهای ورود که در این پرسش‌نامه دارای نمره ۲۰ و بیشتر بودند، به‌عنوان دانشجویان دارای نشانگان شکست عاطفی در نظر گرفته شدند و سایر پرسش‌نامه‌های پژوهش را طی ماه‌های دی و بهمن سال ۱۴۰۱ تکمیل کردند. اجرای پرسش‌نامه‌ها به‌صورت انفرادی بود و برای پاسخ‌گویی به سؤالات محدودیت زمانی وجود نداشت. معیارهای ورود آزمودنی‌ها به پژوهش عبارت بود از: رضایت شرکت‌کنندگان؛ تجربه شکست عاطفی (نمره ۲۰ و بیشتر در پرسش‌نامه نشانگان ضربه عشق راس)؛ محدوده سنی بین ۱۸ تا ۳۵ سال؛ گذشت حداقل سه ماه از خاتمه رابطه؛ وجودنداشتن اختلال حاد جسمی یا روانی مانند سایکوز، اختلال دوقطبی یا اختلال شخصیت مرزی (طبق فرم کوتاه پرسش‌نامه شخصیتی مینه‌سوتا^۲)؛ معیارهای خروج شامل تکمیل‌نکردن پرسش‌نامه احساس تنهایی^۳ (۱۹) و

پرسش‌نامه الگوهای ارتباطی خانواده^۴ (۹) و مقیاس پریشانی روان‌شناختی^۵ (۲۰) بود. ملاحظات اخلاقی در پژوهش حاضر اعم از رضایت شرکت‌کنندگان و تمایل آن‌ها به شرکت در پژوهش، رعایت حریم خصوصی، محرمانه‌بودن اطلاعات، نظارت پژوهشگر بر روند ارزیابی و قراردادن نتایج در اختیار شرکت‌کنندگان (در صورت تمایل) رعایت شد.

به‌منظور جمع‌آوری داده‌ها در پژوهش حاضر از پرسش‌نامه دموگرافیک شامل سن و جنسیت و معیارهای ورود، همچنین سه پرسش‌نامه استاندارد استفاده شد.

پرسش‌نامه احساس تنهایی: این پرسش‌نامه توسط آشر و همکاران در سال ۱۹۸۴ ساخته شد (۱۹). این مقیاس ۲۴ سؤال دارد که هشت سؤال آن انحرافی و مربوط به موضوعات موردعلاقه آزمودنی‌ها است؛ اما در نمره‌گذاری پرسش‌نامه احساس تنهایی از آن‌ها استفاده نمی‌شود؛ بنابراین سؤال‌های اصلی مقیاس، شانزده سؤال بوده و نمره‌گذاری با توجه به طیف لیکرت پنج‌درجه‌ای است. این مقیاس، دو مؤلفه احساس تنهایی عاطفی^۶ و احساس تنهایی اجتماعی^۷ را می‌سنجد. احساس تنهایی عاطفی براساس ده‌گویه شامل سؤالات ۳، ۶، ۹، ۱۲، ۱۴، ۱۷، ۱۸، ۲۰، ۲۱، ۲۴ و احساس تنهایی اجتماعی براساس شش‌گویه شامل سؤالات ۱، ۴، ۸، ۱۰، ۱۶، ۲۲ سنجیده می‌شود. این پرسش‌نامه دارای نمره کل است. نمره بین ۲۴ تا ۴۸ یعنی احساس تنهایی در دانشجویان کم، نمره بین ۴۸ تا ۷۲ یعنی احساس تنهایی در دانشجویان متوسط، نمره بیشتر از ۷۲ یعنی احساس تنهایی در دانشجویان زیاد است (۱۹). نمره کل روایی همگرای این ابزار با مقیاس تنهایی افتراقی^۸ برابر با ۰/۷۲ و نمره کل ضریب روایی و اگر با مقیاس تدارکات اجتماعی^۹ برابر با ۰/۶۸ - گزارش شد. همچنین نمره پایایی کل مقیاس به‌روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۸ به‌دست آمد (۱۹). رضایی و همکاران در ایران به بررسی روایی و اعتبار مقیاس احساس تنهایی آشر و همکاران با استفاده از ۳۷۶ نفر از دانشجویان سمنان (۲۴۳ دختر و ۱۳۳ پسر) پرداختند. برای محاسبه روایی همگرای این مقیاس از اجرای هم‌زمان آن با مقیاس ۴۲‌گویه‌ای اضطراب، افسردگی و استرس^{۱۰} استفاده شد و نتایج حاصل با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون، بین نمره کل احساس تنهایی با اضطراب (۰/۴۱) و افسردگی (۰/۳۰) و استرس (۰/۳۹) معنادار بود. به‌علاوه پایایی مقیاس احساس تنهایی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ، برای کل مقیاس ۰/۸۴ و برای مؤلفه‌های تنهایی عاطفی و تنهایی اجتماعی به‌ترتیب ۰/۸۲ و ۰/۷۱ گزارش شد (۲۱).

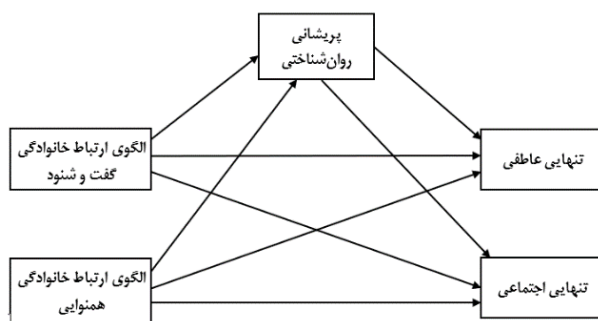
پرسش‌نامه الگوهای ارتباطی خانواده: برای سنجش متغیرهای الگوهای ارتباط خانوادگی گفت‌و شنود و هم‌نوایی، پرسش‌نامه الگوهای ارتباطی خانواده به‌کار رفت که توسط کوئرنر و فیتزپاتریک در سال ۲۰۰۲ طراحی شد (۹). در این پرسش‌نامه آزمودنی‌ها در ۲۶ ماده مربوط به شیوه ارتباط در خانواده مشخص می‌کنند، هر جمله تا چه

7. Social loneliness
8. Differential Loneliness Scale
9. Social Provisions Scale
10. Anxiety Depression Stress Scale-42

1. Love Trauma Syndrome Questionnaire
2. Minnesota Multiphasic Personality Inventory 2 (MMPI-2)
3. Loneliness Questionnaire
4. Family Communication Patterns Questionnaire
5. Psychological Distress Scale
6. Emotional loneliness

– مقیاس پریشانی روان‌شناختی: این مقیاس توسط کسلر و همکاران در سال ۲۰۰۲، به منظور سنجش اختلالات روانی طراحی و تدوین شد (۲۰). این ابزار دارای ده سؤال است و نمره‌دهی براساس طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت (از هیچ‌وقت=صفر تا همیشه=۴) در نظر گرفته شده است. دامنه امتیاز پرسش‌نامه به عبارتی کمترین و بیشترین آن بین صفر تا ۴۰ است. هرچه امتیاز حاصل از پرسش‌نامه بیشتر باشد، نشان‌دهنده میزان بیشتر پریشانی روان‌شناختی خواهد بود و برعکس. اگر خواسته شود این پرسش‌نامه به عنوان ابزار غربالگری در مطالعه‌ای دو مرحله‌ای شامل شناسایی افراد در معرض خطر و سپس مصاحبه بالینی برای تشخیص افراد مبتلا به اختلال روانی به کار رود، باید نمره برش ۸ مدنظر قرار گیرد؛ ولی اگر خواسته شود با این ابزار و در یک مرحله اقدام به تخمین افراد مبتلا به اختلال روانی صورت گیرد، باید از نمره برش ۲۷ استفاده شود (۲۰). روایی همگرای این ابزار با مقیاس اضطراب و افسردگی بیمارستان^۲ ۰/۷۰ و با مقیاس افسردگی همیلتون^۳ ۰/۴۹ گزارش شد. پایایی آن به روش ضریب آلفای کرونباخ توسط کسلر و همکاران، ۰/۹۴ به دست آمد (۲۰). یعقوبی در ایران ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس را با پانصد دانشجو از دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران بررسی کرد. نتایج تحلیل عاملی تأییدی، تأییدکننده تک‌عاملی بودن پرسش‌نامه بود. شاخص‌های نکویی برازش داده‌های گردآوری‌شده ($X^2/df=7/05$ ، $RMSEA=0/11$ ، $GFI=0/85$ ، $CFI=0/94$ ، $NFI=0/93$ ، $RMR=0/23$) نشان داد، مدل از برازش مطلوبی برخوردار بود. همچنین ضریب آلفای کرونباخ پرسش‌نامه ۰/۹۳ و ضریب پایایی تصنیف و اسپیرمن-براون ۰/۹۱ به دست آمد (۲۳).

مدل مفهومی پژوهش حاضر در شکل ۱، ارائه شده است.

شکل ۱. مدل مفهومی رابطه بین الگوهای ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود و هم‌نوایی با احساس تنهایی به همراه نقش میانجی پریشانی روان‌شناختی در دانشجویان با تجربه شکست عاطفی

پژوهش و برازش آن با داده‌های گردآوری‌شده از روش بیشینه احتمال، برای بررسی نرمال بودن چندمتغیره از ضریب کشیدگی استاندارد شده مardia و به منظور برآورد مربوط به پارامترهای اصلی مدل معادله ساختاری از روش بوت‌استرپ یا خودگردان‌سازی استفاده شد. تحلیل داده‌ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر در

اندازه درباره آن‌ها صادق است. این پرسش‌نامه دو بُعد گفت‌وشنود (جملات ۱ تا ۱۵) و هم‌نوایی (جملات ۱۶ تا ۲۶) را می‌سنجد. برای پاسخ‌گویی به ماده‌های پرسش‌نامه از طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت (به شدت مخالفم=۱ تا به شدت موافقم=۵) استفاده شده است. با توجه به نمرات پاسخ‌دهندگان، برای هر زیرمقیاس، نمره میانگین محاسبه می‌شود. نمرات بیشتر در هر زیرمقیاس، به معنای بیشتر بودن آن نوع سبک ارتباطی در آن والد است؛ به این ترتیب که اگر شخصی در زیرمقیاس گفت‌وشنود نمره بیشتر کسب کند، یعنی سبک غالب این والد در فرزندپروری، الگوی ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود است. همچنین اگر شخصی در زیرمقیاس هم‌نوایی نمره بیشتر کسب کند، یعنی سبک غالب این والد در فرزندپروری، الگوی ارتباط خانوادگی هم‌نوایی است. پرسش‌نامه فاقد نمره کل است. این پرسش‌نامه از ابزارهای معروف برای سنجش الگوهای ارتباطی خانواده به شمار می‌رود که روایی‌های محتوایی و ملاکی و سازه آن در پژوهش‌های متعددی، مطلوب گزارش شده است. کوثرنر و فیتزپاتریک اعتبار پرسش‌نامه را با استفاده از ضریب بازآزمایی برای جهت‌گیری گفت‌وشنود نزدیک به ۱ و برای جهت‌گیری هم‌نوایی برابر ۰/۹۳ به دست آوردند (۹). کوروش‌نیا و لطیفیان این پرسش‌نامه را در ایران با ۳۲۶ دانش‌آموز (۱۶۱ دختر و ۱۶۵ پسر) هنجاریابی کردند. برای محاسبه روایی ملاک مقیاس از ابزار پیوند والد-فرزند^۱ استفاده شد و نتایج حاصل بین الگوی ارتباطی گفت‌وشنود این ابزار با مؤلفه توجه مقیاس پیوند والد-فرزند^۱، ۰/۷۴ بود؛ به علاوه بین الگوی ارتباطی هم‌نوایی این ابزار با مؤلفه کنترل مقیاس پیوند والد-فرزند^۱ برابر با ۰/۴۹، همبستگی معنادار وجود داشت. پایایی ابعاد گفت‌وشنود و هم‌نوایی با روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۷ و ۰/۸۱ گزارش شد (۲۲).

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پرسش‌نامه‌ها، روش‌های آماری مختلف شامل میانگین و انحراف استاندارد به کار رفت. همچنین به منظور بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها از کجی و کشیدگی استفاده شد. مقدار کجی و کشیدگی متغیرهای پژوهش باید در دامنه ۲- و ۲+ قرار داشته باشد تا توزیع نرمال باشد (۲۴). برای آزمون الگوی نظری

3. Hamilton Depression Scale

1. Parent-Child Relationship Scale

2. Hospital Anxiety and Depression Scale

نرم افزارهای SPSS نسخه ۲۶ و AMOS نسخه ۲۴ صورت گرفت. سطح معناداری در آزمون‌های آماری پژوهش، آلفای ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

۳ یافته‌ها

در پژوهش حاضر ۳۱۴ دانشجو (۲۷۱ دختر و ۴۳ پسر) شرکت کردند. میانگین سنی گروه نمونه ۲۲/۴۷ و انحراف معیار ۲/۵۸ سال بود که در دامنه سنی ۱۸ تا ۳۵ سال قرار داشتند.

در جدول ۱، اطلاعات میانگین، انحراف معیار، کجی و کشیدگی مربوط به متغیرهای پژوهش آورده شده است. با توجه به نتایج جدول

۱ مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف معیار احساس تنهایی عاطفی ۲۳/۶۷ و ۸/۶۰ و میانگین و انحراف معیار احساس تنهایی اجتماعی ۱۴/۳۲ و ۵/۴۶ بود؛ همچنین میانگین الگوی ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود ۴۶/۲۵ با انحراف معیار ۱۱/۴۱ و میانگین الگوی ارتباط خانوادگی هم‌نوابی ۲۳/۱۵ با انحراف معیار ۸/۳۳ بود؛ میانگین پریشانی روان‌شناختی نیز ۱۱/۰۸ با انحراف معیار ۴/۰۶ بود؛ به علاوه مقادیر کجی و کشیدگی متغیرهای پژوهش با توجه به یافته‌های جدول ۱، در دامنه ۲- و ۲ قرار داشت و از توزیع نرمال برخوردار بود. جدول ۲، ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش را گزارش می‌دهد.

جدول ۱. اطلاعات توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
احساس تنهایی عاطفی	۲۳/۶۷	۸/۶۰	۰/۵۹	-۰/۳۲
احساس تنهایی اجتماعی	۱۴/۳۲	۵/۴۶	۰/۵۴	-۰/۲۵
الگوی ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود	۴۶/۲۵	۱۱/۴۱	۰/۵۳	۰/۰۶
الگوی ارتباط خانوادگی هم‌نوابی	۲۳/۱۵	۸/۳۳	۱/۰۵	۰/۵۱
پریشانی روان‌شناختی	۱۱/۰۸	۴/۰۶	۱/۱۲	۰/۸۰

جدول ۲. ضرایب همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵
۱. احساس تنهایی عاطفی					
۲. احساس تنهایی اجتماعی	۰/۸۷**				
۳. الگوی ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود	-۰/۲۲**	-۰/۱۶**			
۴. الگوی ارتباط خانوادگی هم‌نوابی	۰/۵۳**	۰/۴۸**	-۰/۲۳**		
۵. پریشانی روان‌شناختی	۰/۴۱**	۰/۳۹**	-۰/۱۸**	۰/۸۹**	۱

** $p < 0.05$

با توجه به جدول ۲، همبستگی متقابل بین متغیرهای پژوهش به روش همبستگی پیرسون محاسبه شد. روابط بین متغیرهای پژوهش به میزان زیادی بر مسیرهای انتظارداشته منطبق بود. نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد، بین الگوهای ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود و هم‌نوابی با احساس تنهایی عاطفی به ترتیب با ضرایب ۰/۲۲- و ۰/۵۳ همبستگی معنادار در سطح ۰/۰۵ وجود داشت. بین الگوهای ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود و هم‌نوابی با احساس تنهایی اجتماعی به ترتیب با ضرایب ۰/۱۶- و ۰/۴۸ همبستگی معنادار در سطح ۰/۰۵ مشاهده شد؛ همچنین بین پریشانی روان‌شناختی و احساس تنهایی عاطفی با ضریب ۰/۴۱، همبستگی مثبت و معنادار در سطح ۰/۰۵ و بین پریشانی روان‌شناختی و احساس تنهایی اجتماعی با ضریب ۰/۳۹، همبستگی مثبت و معنادار در سطح ۰/۰۵ مشاهده شد؛ بنابراین بین متغیرهای پژوهش ارتباط خطی و معنادار وجود داشت. ارزیابی مدل پژوهش با

استفاده از تحلیل مسیر در نرم‌افزار AMOS صورت گرفت. جدول ۳، شاخص‌های برازش مدل را نشان می‌دهد. براساس جدول ۳، شاخص X^2/df که نسبتی از مجذورخی بر درجه آزادی است، برابر با ۲/۸۹ محاسبه شد که در دامنه ۱ تا ۵ قرار داشت و بیانگر برازندگی معتبر مدل بود. همچنین جدول ۳ نشان می‌دهد، شاخص نکویی برازش^۱ (GFI)، شاخص نکویی برازش اصلاح‌شده^۲ (AGFI)، شاخص برازش تطبیقی^۳ (CFI)، شاخص برازش هنجار شده^۴ (NFI)، شاخص برازش فزاینده^۵ (IFI) و شاخص توکرلوئیس^۶ (TLI) بیشتر از ۰/۹۰ بود. این مطلب مشخص می‌کند، مدل پژوهش از برازش معتبری برخوردار بود. ریشه میانگین مربعات خطای برآورد^۷ (RMSEA) ۰/۰۷ و کمتر از ۰/۰۸ شد و بیانگر برازش خوب مدل بود. در شکل ۲، مدل نهایی پژوهش آورده شده است.

جدول ۳. شاخص‌های برازش مدل

مدل	X^2	Df	X^2/df	GFI	AGFI	CFI	NFI	IFI	TLI	RMSEA
مدل	۵/۷۹	۲	۲/۸۹	۰/۹۸	۰/۹۳	۰/۹۸	۰/۹۸	۰/۹۸	۰/۹۷	۰/۰۷

5. Incremental fit index

6. Tucker-Lewis index

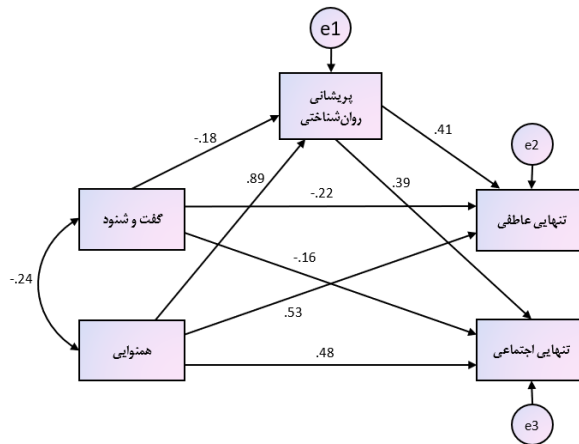
7. Root mean square error of approximation

1. Goodness of fit index

2. Adjusted goodness of fit index

3. Comparative fit index

4. Normed fit index

شکل ۲. مدل برازش‌شده رابطه بین الگوهای ارتباط خانوادگی گفت و شنود و هم‌نوایی با احساس تنهایی به همراه نقش میانجی پریشانی روان‌شناختی در دانشجویان با تجربه شکست عاطفی

جدول ۴. ضرایب مستقیم مدل

مقدار احتمال	حد بیشتر	حد کمتر	خطای معیار	ضرایب استاندارد	ضرایب غیراستاندارد	متغیر وابسته	متغیر مستقل
<0/001	-0/12	-0/35	0/05	-0/22	-0/17	احساس تنهایی عاطفی	الگوی ارتباط خانوادگی گفت و شنود
<0/001	-0/05	-0/26	0/05	-0/16	-0/07	احساس تنهایی اجتماعی	الگوی ارتباط خانوادگی گفت و شنود
<0/001	0/61	0/44	0/04	0/53	0/55	احساس تنهایی عاطفی	الگوی ارتباط خانوادگی هم‌نوایی
<0/001	0/57	0/38	0/04	0/48	0/31	احساس تنهایی اجتماعی	الگوی ارتباط خانوادگی هم‌نوایی
<0/001	0/50	0/31	0/05	0/41	0/87	احساس تنهایی عاطفی	پریشانی روان‌شناختی
<0/001	0/49	0/28	0/05	0/39	0/53	احساس تنهایی اجتماعی	پریشانی روان‌شناختی
<0/001	-0/06	-0/28	0/05	-0/18	-0/06	پریشانی روان‌شناختی	الگوی ارتباط خانوادگی گفت و شنود
<0/001	0/92	0/86	0/05	0/89	0/43	پریشانی روان‌شناختی	الگوی ارتباط خانوادگی هم‌نوایی

روان‌شناختی بر احساس تنهایی عاطفی ($\beta=0/41, p<0/001$) و احساس تنهایی اجتماعی ($\beta=0/39, p<0/001$) مثبت و معنادار بود. همچنین برآورد مستقیم الگوی ارتباط خانوادگی گفت و شنود بر پریشانی روان‌شناختی منفی و معنادار ($\beta=-0/18, p<0/001$) و برآورد مستقیم الگوی ارتباط خانوادگی هم‌نوایی بر پریشانی روان‌شناختی مثبت و معنادار ($\beta=0/89, p<0/001$)، به دست آمد.

باتوجه به مندرجات جدول ۴، اثر برآورد مستقیم الگوی ارتباط خانوادگی گفت و شنود بر احساس تنهایی عاطفی ($\beta=-0/22, p<0/001$) و احساس تنهایی اجتماعی ($\beta=-0/16, p<0/001$) منفی و معنادار، اثر برآورد مستقیم الگوی ارتباط خانوادگی هم‌نوایی بر احساس تنهایی عاطفی ($\beta=0/53, p<0/001$) و احساس تنهایی اجتماعی ($\beta=0/48, p<0/001$) مثبت و معنادار و اثر برآورد مستقیم پریشانی

جدول ۵. اثرات غیرمستقیم مدل براساس آزمون بوت‌استرپ

مقدار احتمال	حد بیشتر	حد کمتر	خطای معیار	ضرایب استاندارد	متغیر وابسته	متغیر میانجی	مسیر متغیر مستقل
<0/001	-0/02	-0/11	0/02	-0/07	احساس تنهایی عاطفی	پریشانی	الگوی ارتباط خانوادگی گفت و شنود
<0/001	-0/02	-0/12	0/02	-0/07	احساس تنهایی اجتماعی	روان‌شناختی	الگوی ارتباط خانوادگی گفت و شنود
<0/001	0/50	0/10	0/10	0/29	احساس تنهایی عاطفی	پریشانی	الگوی ارتباط خانوادگی هم‌نوایی
<0/001	0/38	0/06	0/11	0/15	احساس تنهایی اجتماعی	روان‌شناختی	الگوی ارتباط خانوادگی هم‌نوایی

گفت و شنود و احساس تنهایی اجتماعی با میانجیگری پریشانی روان‌شناختی، منفی و معنادار بود ($\beta=-0/07, p<0/001$)؛ براین اساس می‌توان نتیجه گرفت، متغیر پریشانی روان‌شناختی نقش میانجیگری بین متغیر برون‌زا (الگوهای ارتباط خانوادگی گفت و شنود)

آزمون بوت‌استرپ در جدول ۵ نشان می‌دهد، اثر برآورد غیرمستقیم بین الگوی ارتباط خانوادگی گفت و شنود و احساس تنهایی عاطفی با میانجیگری پریشانی روان‌شناختی، منفی و معنادار ($p<0/001$)، و اثر برآورد غیرمستقیم بین الگوی ارتباط خانوادگی

و متغیرهای درون‌زا (احساس تنهایی عاطفی و احساس تنهایی اجتماعی) بر عهده دارد؛ همچنین اثر برآورد غیرمستقیم بین الگوی ارتباط خانوادگی هم‌نوایی و احساس تنهایی عاطفی با میانجیگری پریشانی روان‌شناختی، مثبت و معنادار ($\beta=0/29, p<0/001$) و اثر برآورد غیرمستقیم بین الگوی ارتباط خانوادگی هم‌نوایی و احساس تنهایی اجتماعی با میانجیگری پریشانی روان‌شناختی، مثبت و معنادار بود ($\beta=0/15, p<0/001$)؛ براین اساس می‌توان نتیجه گرفت، متغیر پریشانی روان‌شناختی نقش میانجیگری بین متغیر برون‌زا (الگوهای ارتباط خانوادگی هم‌نوایی) و متغیرهای درون‌زا (احساس تنهایی عاطفی و احساس تنهایی اجتماعی) بر عهده داشت.

۴ بحث

پژوهش حاضر باهدف بررسی مدل‌سازی معادلات ساختاری رابطه بین الگوهای ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود و هم‌نوایی با احساس تنهایی در دانشجویان با تجربه شکست عاطفی به‌همراه نقش میانجی پریشانی روان‌شناختی انجام گرفت. با توجه به نتایج مشخص شد، بین الگوی ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود با احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی، ارتباط منفی و معنادار و بین الگوی ارتباط خانوادگی هم‌نوایی با احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی ارتباط مثبت و معنادار وجود دارد؛ به عبارتی با افزایش نمره الگوی ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود، احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی در دانشجویان با تجربه شکست عاطفی کاهش و برعکس با افزایش نمره الگوی ارتباط خانوادگی هم‌نوایی، احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی در آن‌ها افزایش می‌یابد. ازسویی نقش میانجی پریشانی روان‌شناختی در ارتباط بین الگوهای ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود و هم‌نوایی با احساس تنهایی عاطفی و اجتماعی در دانشجویان با تجربه شکست عاطفی تأیید شد؛ به‌طورکلی شاخص‌های به‌دست‌آمده نشان داد، مدل مفروض پژوهش با داده‌ها برازش پذیرفتنی داشت. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های زیر همسوست: فاووتو و همکاران (۷) و ژن و همکاران (۲۵) در مطالعاتی مشابه نشان دادند، الگوهای ارتباطی والدین (ارتباط ناسازگار با والدین) می‌تواند بر تنهایی که منجر به وابستگی به تلفن همراه می‌شود، نقش داشته باشد؛ به عبارتی تأثیر غیرمستقیم تنهایی بر وابستگی به تلفن همراه از طریق الگوهای ارتباطی والدین و کیفیت ارتباطات خانوادگی تعدیل می‌شود؛ لوسادا-بالترو و همکاران در مطالعه‌ای گسترده در دوره پاندمی کووید-۱۹، به چندین نتیجه دست یافتند؛ یکی آنکه پریشانی روان‌شناختی و احساس تنهایی باهم همبستگی دارد و دیگر آنکه زن بودن با گزارش تنهایی و پریشانی بیشتر، مرتبط است (۲۶)؛ در مطالعه وانگ و همکاران، همبستگی پریشانی روان‌شناختی زنان باردار با رضایت کمتر از حمایت خانواده همراه بود (۲۷)؛ همچنین وانگ و همکاران نقش حمایت و نوع ارتباط خانواده در پریشانی روان‌شناختی زنان را در پژوهش خود تأیید کردند (۲۸).

در تبیین رابطه بین الگوهای ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود و هم‌نوایی با احساس تنهایی دانشجویان با تجربه شکست عاطفی می‌توان اشاره کرد، از آنجاکه احساس تنهایی تجربه عاطفی ناخوشایندی است که از تعارضات ارتباطی بین فردی و کاستی‌های موجود در روابط اجتماعی به‌خصوص از خانواده مبدأ ناشی می‌شود، پیش‌بینی این احساس توسط

الگوهای ارتباطی خانواده منطقی می‌نماید. نیازهای روانی اجتماعی فرزندان در بستری از ساختار خانوادگی شکل می‌گیرد که گفت‌وشنود بدون‌واهمه بین اعضای خانواده باید به‌حد نیاز برطرف شود (۷). در خانواده‌هایی با جهت‌گیری گفت‌وشنود، اعضای خانواده آزادانه و پیوسته و خودانگیزه با یکدیگر دارای تعامل هستند و امکان طرح طیف گسترده‌ای از موضوعات بدون محدودیت وجود دارد و می‌توانند احساساتشان را با یکدیگر در میان بگذارند؛ لذا از این طریق حس پذیرش توسط دیگران در آن‌ها تقویت و موجب کاهش احساس تنهایی می‌شود. همچنین در این‌گونه شرایط جوانان شخصیتی پخته کسب می‌کنند و توانایی سازگاری و مقابله مناسب با تجارب منفی و شرایط چالش‌برانگیز را خواهند داشت و رفتاری متناسب با محیط از خود نشان می‌دهند (۷). وقتی افراد دارای تجربه شکست عاطفی احساس کنند می‌توانند با کسی مشکل خود را در میان بگذارند و به‌لحاظ محیط اجتماع پیرامون خود به‌خصوص خانواده، احساس حمایت کنند، این احساس به‌طبع، تأثیر مثبت بر پذیرش خود، تسلط محیطی، رابطه مثبت با دیگران، داشتن هدف در زندگی، رشد شخصی و استقلال آن‌ها می‌گذارد و فکر نمی‌کنند که در جامعه تنها هستند؛ بنابراین احساس تنهایی کمتری را تجربه می‌کنند (۱۱). ازسویی همان‌طورکه ذکر شد، الگوی هم‌نوایی در ارتباطات خانواده بر همسان‌بودن نگرش‌ها و عقاید و اجتناب از تعارض و وابستگی اعضای خانواده به یکدیگر استوار است. این امر با ویژگی‌های دوران جوانی مانند مخالفت‌جویی و افزایش تعارضات والدفرزندی مغایر است و سرکوب استقلال‌طلبی در اعضای خانواده را در پی دارد (۱۰). تعارضات خانوادگی و سوءعملکرد والدین درقبال نیازهای روانی‌رشدی فرزندان در پدیدآیی احساس تنهایی آنان مؤلفه‌ای تأثیرگذار است (۲۵). فرزندان خانواده‌های با هم‌نوایی زیاد، در تصمیم‌گیری‌های خانوادگی شرکت داده نمی‌شوند و در تبادلات میان‌فردی و ارتباطات این خانواده‌ها بازتابی از اطاعت از والدین و بزرگسالان وجود دارد. همچنین به استقلال، فردیت و نگرش‌ها و عقاید ناهمگون آن‌ها در محیط خانواده توجه نمی‌شود. این الگوهای ارتباطی نادرست می‌تواند باعث اصطکاک‌های متعدد در میان والدین و نوجوانان شود و احساس تنهایی آنان را افزایش می‌دهد (۱۰).

نتیجه دیگر پژوهش حاضر نشان داد، الگوهای ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود و هم‌نوایی از طریق پریشانی روان‌شناختی بر احساس تنهایی دانشجویان با تجربه شکست عاطفی تأثیر غیرمستقیم دارند. این یافته با نتایج پژوهش‌های زیر همسوست: شیوندی چلیچه و همکاران دریافتند، پریشانی روان‌شناختی دارای رابطه علی مثبت با احساس تنهایی و نیز جو خانواده دارای نقش میانجیگری در رابطه میان پریشانی روان‌شناختی با احساس تنهایی است (۱۳)؛ مک‌گینتی و همکاران، در دوره همه‌گیری کرونا، نظرسنجی ملی برای اندازه‌گیری رابطه علائم پریشانی روان‌شناختی و تنهایی در بین بزرگسالان آمریکایی با ۱۴۶۸ بزرگسال هیجده‌ساله یا بیشتر انجام دادند. نتایج مشخص کرد، افزایش پریشانی روان‌شناختی، احساس تنهایی بیشتر را پیش‌بینی می‌کند (۱۱)؛ ثابتی و همکاران با مطالعه ۲۴۸ زن شاغل در شرایط کرونا دریافتند، پریشانی روان‌شناختی در احساس تنهایی این

زنان نقش دارد (۱۲)؛ همچنین جشن پور و مرادی (۱۶) و امین‌الرعایا و همکاران (۱۷) در نتایجی یکسان نشان دادند، الگوی ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود، پریشانی روان‌شناختی کمتر و الگوی ارتباط خانوادگی هم‌نوایی، پریشانی روان‌شناختی بیشتر را پیش‌بینی می‌کند. در تبیین نقش میانجی پریشانی روان‌شناختی در رابطه بین الگوهای ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود و هم‌نوایی با احساس تنهایی می‌توان گفت، خانواده‌های با گفت‌وشنود زیاد در خلال تعاملات باز و مکرر و آزادانه زمینه را برای رشد مهارت‌های روان‌شناختی فرزندان خود فراهم می‌آورند؛ در نتیجه این فرزندان از قابلیت‌های روانی پخته‌تر و پیچیده‌تر برخوردار هستند و جنبه‌ها و معناها و لایه‌های عمیق‌تری را برای زندگی در نظر می‌گیرند (۱۳). در چنین شرایطی همه اعضا در برابر فشارها و مشکلات زندگی نسبتاً مقاوم و مصون می‌شوند؛ زیرا فرزندان در این خانواده‌ها می‌آموزند چگونه به صورت مستقل و مناسب با موقعیت‌های ناکام‌کننده و تعارض‌زا روبه‌رو شوند و به مدیریت و مهار هیجان‌های خود بپردازند و در راستای حل مسئله ایجادکننده تنیدگی یا به حداقل رساندن آن تلاش کنند؛ لذا پریشانی روان‌شناختی کمتری را تجربه می‌کنند (۱۷). به تبع پریشانی روان‌شناختی کمتر، این افراد تعاملات اجتماعی بهتر و سالم‌تری برقرار می‌سازند و دوستان بیشتر و کیفیت ارتباطی بیشتری را تجربه می‌کنند (۱۳)؛ لذا الگوی ارتباطی گفت‌وشنود با نقش میانجی پریشانی روان‌شناختی، به صورت غیرمستقیم احساس تنهایی در افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در مقابل، فرزندان خانواده‌های با هم‌نوایی زیاد، در تصمیم‌گیری‌های خانوادگی شرکت داده نمی‌شوند و در تبادلات میان‌فردی و ارتباطات این خانواده‌ها، بازتابی از اطاعت از والدین و بزرگسالان دیگر وجود دارد. همچنین به استقلال، فردیت و نگرش‌ها و عقاید ناهمگون آنان در محیط خانواده توجه نمی‌شود. در چنین فضایی فرزندان پریشانی روان‌شناختی بیشتری را احساس می‌کنند (۱۱). فرزندان خانواده‌های هم‌نوا چون عادت کرده‌اند کارها به آن‌ها دیکته شود، در برخورد با تنش‌ها و فشارهای زندگی توانایی لازم را برای تمرکز بر حل مسائل ندارند و به‌طور شایسته قادر به مقابله با شرایط تنیدگی‌زا نیستند؛ به همین دلیل توانمندی مطلوب را برای مقابله کارآمد با شرایط تنش‌زا کسب نمی‌کنند. همچنین، تهدیداتی که برای خودپنداره این افراد وجود دارد، به صورت ناهمخوانی بین خود واقعی و خود ایده‌آل ایجاد می‌شود که پیامد روان‌شناختی آن احتمال وقوع پریشانی روان‌شناختی و احساس تنهایی است (۷). این پریشانی روان‌شناختی در فرزندان خانواده‌های با الگوی ارتباطی هم‌نوایی، بر ارتباط آنان در خارج از خانواده نیز تأثیر می‌گذارد. این افراد معمولاً در ارتباط با دیگران یا به صورت محتاط عمل می‌کنند یا کلاً اجتناب می‌ورزند (۱۳)؛ به عبارتی اجتناب از تعارض و علاقه کمتر به افشای احساسات و جست‌وجو نکردن حمایت اجتماعی در فرایندهای چالش‌انگیز، از مشخصه‌های فرزندان خانواده‌های با جهت‌گیری هم‌نوایی زیاد است که موجب شکل‌نگرفتن یا تداوم نیافتن ارتباطات سالم در بیرون از محیط خانه می‌شود؛ در نتیجه شخص از جانب خانواده و از سوی اطرافیان، احساس حمایت و ارتباط بدون قضاوت و آزاد را دریافت نمی‌کند و احساس تنهایی در فرد افزایش می‌یابد؛ بنابراین نتایج به‌دست‌آمده مبنی بر اثر غیرمستقیم

الگوهای ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود و هم‌نوایی بر احساس تنهایی از طریق پریشانی روان‌شناختی منطقی به نظر می‌رسد. پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی همراه بود؛ از جمله می‌توان به محدودکردن پژوهش به یک منطقه جغرافیایی (رشت) و دسترسی‌نداشتن به تعداد بیشتر شرکت‌کنندگان مرد اشاره کرد که تعمیم نتیجه را به جامعه مردان با مشکل مواجه می‌کند. استفاده از پرسش‌نامه به‌عنوان ابزار مطالعه نیز از محدودیت‌های دیگر پژوهش بود. پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی، مصاحبه و سایر ابزار برای گردآوری داده‌ها به‌کار رود و متغیرهای اقتصادی و اجتماعی، شغل و درآمد والدین و خود دانشجویان نیز در نظر گرفته شود.

۵ نتیجه‌گیری

نتایج بیانگر آن بود که بین الگوی ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود با احساس تنهایی ارتباط منفی و معنادار و بین الگوی ارتباط خانوادگی هم‌نوایی با احساس تنهایی ارتباط مثبت و معنادار وجود دارد؛ به عبارتی با افزایش نمره الگوی ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود، احساس تنهایی کاهش و برعکس با افزایش نمره الگوی ارتباط خانوادگی هم‌نوایی، احساس تنهایی افزایش می‌یابد. از سویی در نتایج پژوهش، نقش میانجی پریشانی روان‌شناختی در ارتباط بین الگوهای ارتباط خانوادگی گفت‌وشنود و هم‌نوایی خانواده با احساس تنهایی در دانشجویان با تجربه شکست عاطفی، فرض مناسب بودن مدل رد نشد؛ از این رو، نتایج پژوهش حاضر ممکن است یافته‌های امیدوارکننده‌ای در جهت بهبود شرایط دانشجویان با تجربه شکست عاطفی باشد تا گامی مؤثر برای کاهش و پیشگیری از ناهنجاری‌ها و آسیب‌های نسل آینده‌ساز جامعه برداشته شود. امید است از نتایج این پژوهش، خانواده‌ها و سازمان‌های متولی بهره‌مند شوند.

۶ تشکر و قدردانی

از تمام دانشجویانی که ما را در انجام پژوهش یاری کردند، کمال تشکر و قدردانی را داریم.

۷ بیانیه‌ها

تأییدیه اخلاقی و رضایت‌نامه از شرکت‌کنندگان
این مقاله برگرفته از رساله دکتری رشته روان‌شناسی عمومی با کد اخلاق IR.IAU.RASHT.REC.1401.028، از کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت است. در پژوهش حاضر تمامی اصول اخلاقی از جمله کسب رضایت آگاهانه از شرکت‌کنندگان و محرمانه نگاه‌داشتن اطلاعات شرکت‌کنندگان رعایت شد.

رضایت برای انتشار

این امر غیرقابل اجرا است.

دردسترس بودن داده‌ها و مواد

داده‌های پژوهش حاضر در اختیار تمامی نویسندگان قرار دارد.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌کنند، هیچ‌گونه تضاد منافی ندارند.

منابع مالی

تأمین منابع مالی پژوهش از هزینه‌های شخصی بوده و توسط هیچ نهاد

یا سازمانی تأمین نشده است. مشارکت نویسندگان
 تأیید شد؛ بدین ترتیب که نویسنده اول مقاله ایده پژوهشی را مطرح کرد و نویسندگان دوم و سوم بعد از بحث و تفسیر آن را تأیید کردند. این مقاله مستخرج از رساله دکتری نویسنده اول است. همه نویسندگان در انجام پژوهش دخیل بودند و نسخه نهایی توسط آن‌ها مطالعه و فرایند تفسیر داده‌ها همکاری داشتند.

References

1. Diehl K, Jansen C, Ishchanova K, Hilger-Kolb J. Loneliness at universities: determinants of emotional and social loneliness among students. *Int J Environ Res Public Health*. 2018;15(9):1865. <https://doi.org/10.3390/ijerph15091865>
2. Rezapour R, Vaziri S, Lotfi Kashani F. The role of romantic breakup in increasing vulnerability to emotional disorders: a systematic review. *Clin Schizophr Relat Psychoses*. 2021;15(2):1–10. <https://doi.org/10.3371/CSRP.RRSV.091521>
3. Rosse RB. *The love trauma syndrome: free yourself from the pain of a broken heart*. Da Capo Lifelong Books; 2001.
4. Tietjen RR, Furtak RA. Loneliness, love, and the limits of language. *South J Philos*. 2021;59(3):435–59. <https://doi.org/10.1111/sjp.12431>
5. Hysing M, Petrie KJ, Bøe T, Lønning KJ, Sivertsen B. Only the lonely: a study of loneliness among university students in Norway. *Clin Psychol Eur*. 2020;2(1):e2781. <https://doi.org/10.32872/cpe.v2i1.2781>
6. Nottage MK, Oei NYL, Wolters N, Klein A, Van Der Heijde CM, Vonk P, et al. Loneliness mediates the association between insecure attachment and mental health among university students. *Pers Individ Dif*. 2022;185:111233. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.111233>
7. Favotto L, Michaelson V, Pickett W, Davison C. The role of family and computer-mediated communication in adolescent loneliness. *Plos One*. 2019;14(6):e0214617. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0214617>
8. Schrodt P. Emotion labor with parents as a mediator of family communication patterns and young adult children's mental well-being. *J Fam Commun*. 2020;20(1):66–81. <https://doi.org/10.1080/15267431.2019.1661250>
9. Koerner AF, Fitzpatrick MA. Toward a theory of family communication. *Communication Theory*. 2002;12(1):70–91. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.2002.tb00260.x>
10. Hesse C, Rauscher EA, Goodman RB, Couvrette MA. Reconceptualizing the role of conformity behaviors in family communication patterns theory. *J Fam Commun*. 2017;17(4):319–37. <https://doi.org/10.1080/15267431.2017.1347568>
11. McGinty EE, Presskreischer R, Han H, Barry CL. Psychological distress and loneliness reported by US adults in 2018 and April 2020. *JAMA*. 2020;324(1):93. <https://doi.org/10.1001/jama.2020.9740>
12. Sabeti P, Haghgooy M, Farzaneh F, Ajabi M, Alimardani S. The role of psychological distress and tolerance of ambiguity in the loneliness among working women who were quarantined during Coronavirus conditions. *Journal of Applied Family Therapy*. 2022;2(9):116–27. [Persian] https://www.aftj.ir/article_144840.html?lang=en
13. Sheivandi Cholicheh K, Dortaj Z, Hasanvand F, Ghaemi F. Developing causal model of meaningful life and loneliness based on psychological distress with the mediating role of family emotional climate in people with experience of coping with coronavirus pandemic. *Journal of Research in Educational Systems*. 2022;15(55):74–84. [Persian] https://www.jiera.ir/article_145985.html?lang=en
14. Mahmood Poor A, Shiri T, Farahbakhsh K, Zolfaghari S. Anticipation of divorce tendency based on marital Burnout and distress tolerance by the mediation of loneliness in female applicants for divorce. *Counseling Culture and Psychotherapy*. 2021;11(42):121–41. [Persian] https://qccpc.atu.ac.ir/article_10754.html?lang=en
15. Ledbetter AM. Parent-child privacy boundary conflict patterns during the first year of college: mediating family communication patterns, predicting psychosocial distress. *Human Communication Research*. 2019;45(3):255–85. <https://doi.org/10.1093/hcr/hqy018>
16. Jashnpour M, Moradi S. Moghayeseye olgouhaye ertebati khanevade va tahamol parishani hayajani dar afrade vabaste va aadi[Comparison of family communication patterns and tolerance of emotional distress in substance dependent and normal people]. *Social Health & Addiction*. 2018;5(17):111–26. [Persian]
17. Aminalroaya R, Kazemian S, Esmaeili M. Forecasting distress tolerance on the base of the communication components of original family among divorces and non-divorced women. *Quarterly Journal of Woman and Society*. 2017;7(28):91–106. [Persian] https://jzvj.marvdasht.iau.ir/article_2267.html?lang=en
18. Kline RB. The mediation myth. *Basic Appl Soc Psych*. 2015;37(4):202–13. <https://doi.org/10.1080/01973533.2015.1049349>
19. Asher S, Hymel S, Renshaw PD. Loneliness in children. *Child Aselton Dev*. 1984;55(4): 1456-64. doi: [10.2307/1130015](https://doi.org/10.2307/1130015)

20. Kessler RC, Andrews G, Colpe LJ, Hiripi E, Mroczek DK, Normand SLT, et al. Short screening scales to monitor population prevalences and trends in non-specific psychological distress. *Psychol Med.* 2002;32(6):959–76. <https://doi.org/10.1017/S0033291702006074>
21. Rezaei AM, Safaei M, Hashemi FS. Psychometric properties of the student loneliness feeling scale (SLFS). *Journal of Clinical Psychology.* 2013;5(3):81–90. <https://doi.org/10.22075/jcp.2017.2138>
22. Koroshnia M, Latifian M. An investigation on validity and reliability of revised family communication patterns instrument. *Journal of Family Research.* 2008;3(4):855–75. [Persian]
23. Yaghubi H. Psychometric properties of the 10 questions Version of the Kessler Psychological Distress Scale (K-10). *Journal of Applied Psychological Research.* 2015;6(4):45–57. [Persian] https://japr.ut.ac.ir/article_57963.html?lang=en
24. Breton MD, Devore MD, Brown DE. A tool for systematically comparing the power of tests for normality. *J Stat Comput Simul.* 2008;78(7):623–38. <https://doi.org/10.1080/00949650701377984>
25. Zhen R, Li L, Li G, Zhou X. Social isolation, loneliness, and mobile phone dependence among adolescents during the covid-19 pandemic: roles of parent–child communication patterns. *Int J Ment Health Addict.* 2023;21(3):1931–45. <https://doi.org/10.1007/s11469-021-00700-1>
26. Losada-Baltar A, Jiménez-Gonzalo L, Gallego-Alberto L, Pedroso-Chaparro MDS, Fernandes-Pires J, Márquez-González M. "We are staying at home." association of self-perceptions of aging, personal and family resources, and loneliness with psychological distress during the lock-down period of covid-19. *J Gerontol B Psychol Sci Soc Sci.* 2021;76(2):e10–6. <https://doi.org/10.1093/geronb/gbaa048>
27. Wang YN, Yuan ZJ, Leng WC, Xia LY, Wang RX, Li ZZ, et al. Role of perceived family support in psychological distress for pregnant women during the COVID-19 pandemic. *World J Psychiatry.* 2021;11(7):365–74. <https://doi.org/10.5498/wjp.v11.i7.365>
28. Wang Q, Zhao D, Zhou M, Zhao X, Gao Y, Duan J, et al. The effect of resilience and family support match on psychological distress among women in the menopausal transition based on polynomial regression and response surface analysis. *Int J Environ Res Public Health.* 2022;19(21):14165. <https://doi.org/10.3390/ijerph192114165>